

LENINA KAROGS

Iznāk kopš 1959. gada
29. marta.
Maksa 3 kap.

LATVIJAS KOMUNISTISKĀS PARTIJAS PREIĻU RAJONA KOMITEJAS
UN PREIĻU RAJONA TAUTAS DEPUTĀTU PADOMES LAIKRAKSTS

Nr. 140 (5989)
SESTDIEN
1989. gada 25. novembrī

Atklāta vēstule rajona vēlētajiem

Cienījamie biedri! Šī gada 10. novembrī notika Latvijas KP Preiļu rajona komitejas biroja sēde un partijas rajona komitejas plēnums, kuros tika apspriestas partijas rajona organizācijas kandidātas rajona Tautas deputātu padomei.

Latvijas KP rajona komitejas birojs, vispusīgi apspriedis biroja locekļu, partijas rajona komitejas aparāta un partijas pirmorganizāciju priekšlikumus, par rajona padomes tautas deputātu kandidātiem izvirzīja 28 cilvēkus un saņēma no viņiem iepriekšēju mutisku piekrišanu balotēties konkrētos vēlēšanu apgabalos. Šos priekšlikumus mēs iesniedzām izskatīšanai partijas rajona komitejas plēnumā.

Plēnumā no 69 partijas rajona

komitejas locekļiem piedalījās 52, no 17 locekļu kandidātiem — 10. Piedalījās arī 11 revīzijas komisijas locekļi. Bez tam piedalījās plēnumā bija uzacīnāti partijas rajona komitejas aparāta darbinieki, kā arī rajona izpildkomitejas sekretārs V. Gertmanis.

Rajona vēlēšanu komisijas oficiālais pārstāvis nepiedalījās, lai gan vēlēšanu komisija bija laikus informēta par partijas rajona komitejas plēnuma norises laiku.

Plēnuma dalībnieki nolēma par katru izvirzīto kandidātu balsot atklāti. Balsošanas rezultātā trīs partijas rajona komitejas biroja izvirzītie kandidāti — K. Kalniņš, J. Grandāns un A. Mičevičs — nesāņēja nepieciešamo balsu

skaitu un tādējādi netika izvirzīti par deputātu kandidātiem. Taču, kā vēlāk noskaidrojās, amatpersonu vainas dēļ tika pieļauta kļūda — netika nosaukti vēlēšanu apgabali, kuros bija devuši piekrišanu balotēties deputātu kandidāti. Šai kļūdai diemžēl nepievērsa uzmanību neviens no plēnuma dalībniekiem.

Tas viss noveda pie tā, ka LTF locekļu protesta rezultātā, kurš tika iesniegts republikas Centrālajai vēlēšanu komisijai, daļu no partijas rajona organizācijas izvirzīto kandidātu noņēma no registrācijas. Tādējādi atsevišķos vēlēšanu apgabalos vairs nepalika alternatīvu kandidāturu, jo tur balotējas tikai pa vienam kandidātam. Tas nekādi nesekmē

to, lai vēlētajiem varētu demokrātiski izvēlēties cienījamus kandidātus.

20. novembrī Centrālā vēlēšanu komisija izskatīja LTF protestu, un diemžēl, balstoties tikai uz rajona vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja V. Vagaļa informāciju, ka nav bijis zināms biroja sēdes datums un tāpēc tajā nav piedalījies vēlēšanu komisijas pārstāvis, protestu apmierināja un nenēma vērā mūsu lēmumu par kandidātu izvirzīšanu biroja sēdē pirms plēnuma.

Latvijas KP Preiļu rajona komitejas birojs atzīst plēnuma vadīšanas gaitā pieļauto kļūdu un atvainojas no partijas rajona organizācijas izvirzītajiem kandidātiem.

Jautājums par amatpersonu, partijas rajona komitejas locekļu, atbildību tiks izskatīts partijas rajona komitejas ārkārtas plēnumā šī gada 29. novembrī.

Vienlaikus partijas rajona komitejas birojs aicina vēlētajus atbalstīt tos kandidātus — komunistus un bezpartijiskos —, kuri aktīvi ne vārdos, bet darbos piedalās pārbūves procesos, atbalsta Latvijas Kompartijas rīcības programmu, un nodot par viņiem savas balsis 10. decembrī — vēlēšanu dienā.

LATVIJAS KP PREIĻU
RAJONA KOMITEJAS
BIROJS

1989. gada 23. novembrī

Jāapspriež plēnumā

Republikā un rajonā notiekošie politiskie procesi skar kopā ar visiem iedzīvotājiem arī Preiļu rajona izpildkomitejas lekslietu daļu. Pēdējā partijas sapulcē pieņemtajā lēmumā komunisti ierakstīja arī šādu punktu:

«Sakarā ar pārkāpumiem, ko pieļāva Latvijas KP Preiļu ra-

jona komiteja, izvirzot tautas deputātu kandidātus rajona padomes vēlēšanām, ierosinām izskatīt šo jautājumu partijas rajona komitejas ārkārtas plēnumā».

G. MIHEJEVS,
rajona izpildkomitejas lekslietu daļas priekšnieka vietnieks politiskajā darbā

Būvmateriāli jaunsaimniekiem

Lielākajai daļai rajona jaunsaimnieku ir tikai zeme, saimniecības ēkas vēl būvamas. Tagad, kad ir iejūšies ziema un zemnieku saimniecības ir brīvas no lauku darbiem, īstais laiks celtniecības materiālu sagādei.

Jaunsaimnieki pieprasa kokmateriālus. Jāzepam Bečam un Olgai Deiko no Rušonas Preiļu mežniecībā piešķirti 100 kubikmetri, Regīnai Caunānei no Silūkalna — 50 kubikmetri. Neicgales mežniecībā katrs pa 100 kubikmetriem kokmateriālu pieprasījuši Rož-

kalnu jaunsaimnieki Jāzeps Lazdāns, Aija Lazdāne un Vladislavs Jaudzems. Kad kokmateriāli būs sagādāti, sāksies lopu un lopbarības novietņu, citu saimniecības ēku celtniecība.

Rajonā tagad ir jau 82 zemnieku saimniecības. Agropriekšnieka apvienībā zemes ierīkotāju mapēs krājas jauni iesniegumi. Te lēš, ka līdz pavasarim jaunsaimnieku skaits rajonā pārsniegs pusotru simtu.

J. AIZKALNS

● Ievērojami sasparojušies kolhoza «Nākotne» telkopēji. Labus panākumus, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, guvuši Sanaudes nobarojamo jaunlopu kopēji Jānis Usāns—Erts un Jāzeps Rubins (attēlā). J. Usāns—Erts kopā ar dzīvesbiedri kopj 82 bullišus. Deviņos mēnešos sasniegti dzīvsvāra pieaugumi diennaktī — 791 grams! Pluss, salīdzinot ar pagājušo gadu, 186 gramu. Trešajā ceturksnī dzīvsvārs ik dienas pieaudzis vidēji par 974 gramu.

J. Rubina aprūpē ir 40 jaunlopi. Viņa koptie teļi diennaktī pieaug svārā vidēji par 800 gramu. Trešajā ceturksnī dzīvsvārs audzis par 940 gramu.

Vēl jāpiezīmē, ka J. Rubins lopkopībā nostrādājis jau 25 gadus.

J. SALNAVIESA foto

Deputātu kandidāti

Sākas ar pašu cilvēku...

— Daudzus rajona iedzīvotājus uztrauc jautājums par to, kā padarīt Latgali par ziedošu novadu vienotā Latvijā. Sajā sakarā gribu jums, Aina, pajautāt: «Ar ko vajadzētu sākt mūsu rajonā, lai to visu realizētu?»

— Ziedēšana sākas ar pašu cilvēku, ar tām vērtībām, kuras viņam dod darbs. Tātad vispirms vajadzētu sākt ar darba tikumu. Ja mēs katrs pēc labākās sirdsapziņas cenšamies strādāt savā plēmajās saimniecībā, zinādami, ka iegūtās vērtības paliks sev, ģimenei, tad gandrīz bez labpatikas strādājam to darbu, par ko mums maksā algu. Un tāpēc arī tāds rezultāts, ka universālveikalu gatavo apģērbus, nodalās pārlīvētas ar kleitām un kostīmiem, kurus neviens negrib pirkt. Arī apavi nav kājās velkami. Visi

dzenamies pēc importa.

Šis paaudzes iesīkstējušo stereotipu attiecībā uz darbu lauzt būs grūti, bet ļoti citīgi darbam jāradina mūsu bērni. Joprojām nav likuma, kas atļautu pusaudžiem strādāt vasaras periodā.

— Pēc specialitātes jūs esat bioloģijas un ķīmijas skolotāja. Kāpēc nestrādājat savā specialitātē?

— Pēc Daugavpils Pedagoģiskā institūta pabeigšanas mani nosūtīja darbā uz Mālpils astoņgadīgo skolu. Taču visu laiku dzīvoju klusās cerībās par atgriešanos dzimtajā Latgalē. Izrādījās, ka 1979. gadā mūsu rajonam bioloģijas un ķīmijas skolotāji nebija vajadzīgi. Un tā, Preiļu siera rūpnīcas direktora P. Zukuļa aicināta, uzsāku darbu

● INTERVIJA AR G. PREIĻU VĒLĒŠANU APGABALA IZVIRZĪTO RAJONA PADOMES DEPUTĀTU KANDIDĀTI AINU PASTORI

gaitas rūpnīcas laboratorijā kā laborante, vēlāk strādāju par laboratorijas vadītāju.

Izrādījās, ka mans uzvārds (tā kā nestrādāju savā specialitātē) figurēja arī partijas rajona komitejas nomenklatūrā. Un tā es no rūpnīcas aizgāju. Saiknes ar šo kolektīvu neesmu sarāvusi, dziedu folkloras ansambli, pārdzīvoju visas viņu neveiksmes un priecājos par veiksmēm.

— Kad eju garām jūsu skaitļajai mājai, priecājos par rozēm un domāju, kā jūs visu to paspējat...

— To visu es nevarētu izdarīt, ja man nebūtu tik jauka, saprotoša ģimene. Smagā, fiziskā darba slodze gulstas uz manu viru, bet manas abas meitas ir

vistiesākie palīgi kārtības uzturēšanā. Es varu atpūsties, izlasīt visu presi, ko abonējam, jo zinu, ka tas darbs, kas bija iecerēts, tiks paveikts.

Bieži no vīra dzirdu pārmetumus, ka neprotu atpūsties, jo visu laiku cenšos kaut ko darīt. Bet tad, kad es izeju dārzā, rušīnu zemi, ravēju — tad es visvairāk atpūšos!

— Jūsu ģimenei ir skaistas tradīcijas. Pastāstiet par tām!

— Vislielākie svētki — tā ir mūsu kāzu diena, kad meitenes pieliek savu izdomu dažādu pārsteigumu sagatavošanā. Šinī sakarībā es gribētu pateikties pionieru nama sadzīves kultūras pulcīna vadītājai skolotājai Inārai Určai par visu to, ko viņa iemācījis manai meitai (gan batikošanas tehniku, gan apsveikumu izgatavošanu, sveču lišanu, gan daudz ko citu).

Tradicionālas mūsu ģimenē ir Ziemassvētku svinības. Vecgada vakars, Lieldienas.

— Kādas jūs gribat redzēt nākotnē savas meitas?

— Katrā ziņā vecāki vienmēr cer uz to pašu labāko. Mācās

viņas labi, abas ir arī mūzikas skolas audzēknes. Gribētu, lai viņas būtu vienkāršas, sirsnīgas, izpalīdzīgas, apgūtu iecerētās profesijas, godīgi veiktu savu darbu un būtu laimīgas ģimenes dzīvē. Protams, arī veselās un prastu vairākas valodas.

— Jā, ne velti mūsu pilsētā runā, ka jūs ģimene ir paraugģimene. Un tas ir arī tāpēc, ka ne uz vienu jūsu bērnu «kāpēc» nav bijis neatbildēts ar «tāpēc», ka godā un cienā, ir turētš ikviens ģimenes loceklis. Viss te tiek plānots un kopīgi saskaņots.

Zinot jūsu darba spējas, zinot to, ka jūs esat laba organizatore, izdomas bagāta, izpildīga cilvēks. G. Preiļu vēlēšanu apgabala vēlētajiem cer uz to, ka jūs pieliksiet visas savas zināšanas, enerģiju jaunā sasaukuma deputātu darbībā, no kuriem mēs visi tik daudz gaidām.

Intervēja

J. BARANOVA,

deputātu kandidātes Ainas Pastores uzticības persona, 1. bērnu dārza vadītāja

Arodbiedrības

Pārbūves ceļā

Agrorūpniecības kompleksa darbinieku arodbiedrības organizācija ir vislielākā rajonā — tā aptver 13,5 tūkstošus biedru, visus lauksaimniecībā strādājošos un ar tās apkalpošanu saistītos darbiniekus. Aizvadīta pārskata un vēlēšanu kampaņa. Sapulces notikušas vairāk nekā 250 arodbiedrības grupās, 19 ceļu komitejās un 37 pirmorganizācijās. 17. novembrī notika rajona organizācijas pārskata un vēlēšanu konference. Ar ziņojumu tajā uzstājās arodbiedrības rajona komitejas priekšsēdētāja M. FEDOTOVA.

NO PĀRSKATA ZIŅOJUMA

Sai pārskata un vēlēšanu kampaņai arodbiedrībās ir spilgti izteiktas jaunas iezīmes. Izstrādāta Latvijas PSR arodbiedrību darbības koncepcija. Tajā noteikta republikas arodbiedrību suverenitāte, tās galvenais uzdevums — darbaļaužu sociāli ekonomisko tiesību un interešu aizstāvēšana. Beidzot arodbiedrības vairs nav atbildīgas par ražošanas plānu un saistību izpildi, sociālistisko sacensību, kas aizņēma daudz laiku un, galvenais, traucēja pildīt tiesās funkcijas.

Atsakoties no piedalīšanās saimnieciskajā darbībā, tagad viens no galvenajiem arodbiedrības organizāciju uzdevumiem ir kontrole par darbu. Arodbiedrības rajona komitejas darba un darba algas komisija pašreizējā saimniecību pārejas posmā uz jaunām darba organizācijām un samaksas formām gādā par ražošanas efektivitātes palielināšanu, cīnās pret pierakstījumiem darba algās un neilikumīgām prēmijām.

Arodbiedrības rajona komitejas uzmanība vērsta uz to, kā uzņēmumos un saimniecībās uzlabo darba aizsardzību, izskauž fiziski smago darbu, ievēro drošības tehnikas, sanitārās un sadzīves normas. Kopā ar agrorūpnieciskās apvienības «Preiļi» darba aizsardzības dienestu sistemātiski tiek analizēti stāvokļi uz vietām. Tas neiepriecina. Rajonā nesamazinās ražošanas traumatisms. Iemesls tam ir dzeršana, zema darba disciplīna un atbildības trūkums.

Pārskata periodā darba apstākļi uzlaboti vairāk nekā 1 000 strādājošajiem. Izremontētas 156 sanitārās un sadzīves telpas. Šim

mērķim izlietoti 2 miljoni rubļu. Taču joprojām grūti darba apstākļi ir lopkopībā: cūku kopšanā roku darbs mehanizēts par 80 procentiem, liellopu aprūpēšanā — par 40 procentiem, lopbarības padeve mehanizēta tikai kompleksos. Daudzās fermās lopkopjiem nav atpūtas telpu.

Kaut gan lauksaimniecībai pasludināta prioritāte, sociālais taisnīgums netiek ievērots: pilsētās visu ceļ par valsts līdzekļiem, laukos — par kolhožu naudu. Lauksaimniecības tehnika, ko iegādājas saimniecības, kļūst arvien dārgāka un nekvalitatīvāka. Grūtos apstākļos jāstrādā lauku cilvēkiem. Tāpēc viņu skaits samazinās: pēdējos 10 gados strādājošo skaits rajona lauksaimniecībā sarucis par 2 134 cilvēkiem.

Ipašu vērību arodbiedrības rajona komiteja veltī darba laika režīmam rajona saimniecībās. Lielākajā to daļā strādājošajiem katru nedēļu piešķir brīvdienu, saspringtajos lauku darbu periodos nodrošina ar siltu ēdienu. Svarīgs jautājums ir strādājošo veselības aizsardzība, darba laika zudumu novēršana slimības dēļ. 1988. gadā rajonā strādājošo slimības dēļ zaudētas 87 444 dienas. Tas nozīmē, ka veselu gadu nav strādājuši 340 cilvēki, kas līdzinās kolhožam «Nākotne» vai Livānu PMK.

No slimību lapu analīzes redzams, ka no gada gadā slimo gandrīz vienīgi tie paši cilvēki — viņi neatveseļojas, slimības iegūst hroniskas formas, vēlāk pāriet invaliditātē. Sevišķi tas sakāms par lauku cilvēkiem. Viņu medicīniskā apkalpošana ir zemā līmenī. Slēgti daudzi feld-

šeru punkti, kas neatradās saimniecību centros. Slimie brauc uz rajona poliklīniku vai mēro garo ceļu pie feldšera uz ciematu.

Svarīgs pasākums darbaļaužu veselības uzlabošanā ir ārstēšanās sanatorijās un kūrortos. Katru gadu arodbiedrības rajona komiteja saņem plānoto ceļazīmju skaitu. Taču liela daļa ir kursa zīmes, kas nenodrošina dzīvošanas un ēdināšanas apstākļus, un līdz ar to traucē ārstēšanos. Cilvēki vēlas ārstēties savas republikas sanatorijās. Tādēļ ir apsveicama arodbiedrību darbības koncepcija panākt, lai visas Latvijā izvietotās dziedniecības būtu republikas īpašums.

Arodbiedrības rajona komitejas redzeslokā — darbaļaužu sadzīves apstākļu uzlabošana, kontrole par dzīvokļu celtniecību. Rindā pēc dzīvokļiem ir vairāk nekā 900 ģimenes. Pēdējos trijos gados rajona laukos nodoti ekspluatācijā 400 dzīvokļi, tai skaitā 50 uzcelti individuāli. Uz būvēts un nodots ekspluatācijā bērnu dārzs kolhozā «Zelta vārpa», bērnu dārzi — skolas sovhozā «Rušona» un kolhozā «Vārķava». Taču, lai apmierinātu lauku iedzīvotāju prasības, jāceļ daudz, daudz vairāk.

Svarīgs arodbiedrību pienākums ir darba kolektīvu pašpārvaldes attīstība. Jāuzņemas rūpes par darba kolektīvu padomju izveidošanu, kolektīvu līguma lomas palielināšanu. Pašpārvaldes paplašināšanās apstākļos pieaug arodbiedrības organizācijas loma darbaļaužu likumīgo interešu aizstāvēšanā.

Mūsu sabiedrības demokrātizācijas procesi ir cieši saistīti ar arodbiedrību darba tālāku pilnveidošanu. Sajā pārskata un vēlēšanu kampaņā sapulces noritēja nepiespiesti, brīvi, bez iepriekš izstrādāta scenārija un «štata» oratoriem. Runātāji paši noteica, uz ko jāvērs galvenā uzmanība, izteica daudzus konstruktīvus priekšlikumus, drošāk kritizēja, stingrāk pieprasīja. Tā ir demokrātija darbībā.

Arodbiedrību komitejām ir dotas iespējas brīvi rīkoties ar saviem līdzekļiem, arodbiedrības biedri paši noteic, cik grupu, komiteju un citu struktūrvienību veidot. Visām instrukcijām no augstākstāvošajiem orgāniem ir tikai rekomendāciju raksturs.

DEBATES

Pārskata ziņojuma apspriešanās konferences delegāti piedalījās

bez iepriekš sastādīta saraksta, runāja par to, kas katru satrauc.

V. Kurmeļovs, agrofirma «Sarkanais Oktobris» mehānisko darbinieku vadītājs: — Arodbiedrības beidzot sākušas strādāt. Stāvēt darbaļaužu tiesību un interešu sardzē nav viegli, bet tas jā dara. Un konsekventi.

Lauku ļaudis ar savu pašreizējīgo darbu ir nopelnījuši ceļazīmes uz ārstniecības iestādēm arī vasarā. Nav sociāla taisnīguma preču sadalē veikalos. Tirdzniecība ir aizliegtā zona, labumi tiek tikai izredzētajiem.

I. Kokins, Preiļu SCO ūdenslēsēšanas bāzes vadītājs: — Pār-būvē rajonā beztiesīgāks ir sports. Tam atvēlēti minimāli līdzekļi. Arodbiedrībām maz rūp lauku sporta bāzes attīstība Eikša ezera krastā.

J. Romāns, Preiļu 21. PMK priekšnieks: — Arodbiedrības iegājušas jaunā darbības posmā, sākušas pildīt savas tiesās funkcijas, strādāt tautai. Tām ne tikai jākontrolē likumu ievērošana, bet stingri jācīnās par taisnīgumu visās dzīves sfērās.

V. Martinovs no republikāniskā projektēšanas un mājbuves tresta: — Livānieši pārtikas produktus pērk Jēkabpilī, kur tiem ir samērā brīva pieeja. Mūsu rajonā lielākā vara ir tirdzniecības darbiniekiem — ar precēm tie izrikojas, kā tik. Kontroles par viņu darbu nav.

S. Potapovs, Preiļu SCO brigadieris: — Celtniekiem bieži darbā ir dīkstāves, jo trūkst būvmateriālu. Lai izpildītu ražošanas plānus, jāstrādā brīvdienās. Savu mežu cērtam un izvedam, bet pašiem celtniecībā jāizmanto nekam nederīgi ievestie kokmateriāli.

Uz sasāpējušajiem jautājumiem rajona dzīvē, ko izteica konferences delegāti, atbildes sniedza Latvijas KP rajona komitejas pirmais sekretārs **V. Tračums**.

Konferencē piedalījās un runāja agrorūpniecības kompleksa darbinieku arodbiedrības republikāniskās komitejas sekretārs **J. Saulītis**.

Ievēlēja jaunu agrorūpniecības kompleksa darbinieku arodbiedrības rajona komiteju. Tās priekšsēdētāja pienākumi atkārtoti uzticēti **M. Fedotova**l.

J. GURGONS

Ar komjaunatnes ceļazīmi — dienestā

Pēdējā laikā gan republikas, gan arī savienības presē bieži lasām par mūsu jauniešu dienestu PSRS Bruņotajos Spēkos.

Atklājot mūsu sabiedrībā pastāvošās ēnas puses, par kurām līdz 1985. gadam runāja tikai neoficiālos saietos un ģimenes lokā, oficiāli sāka runāt arī par nebūšanām PSRS Bruņotajos Spēkos. Tas saistīts gan ar jauniešu savstarpējām attiecībām dienestā, gan skar arī tīri ekonomiskas problēmas.

Par savu dēlu likteni uztraucas mātes un tēvi kā Latvijā, tā Gruzijā, tā arī plašajā Krievzemē.

Gan formālās, gan neformālās organizācijas pieprasa alternatīvā dienesta radīšanu.

Tomēr pārmaiņas nenotiek tik ātri kā mēs vēlētos. Arī komjaunatne ir par to, lai mūsu puisi dienētu republikā. Dīemzēlī pagaidām visiem jauniešiem jāpilda tāds iespejas nav.

Tāpēc jau otro gadu Latvijas komjaunatnes CK kopā ar republikānisko kara komisariātu organizē konkursu par tiesībām dienēt Latvijas komjaunatnes šefības karaspēka daļās ar komjaunatnes ceļazīmēm.

Konkurss notiek divās kārtās. Pirmo kārtu organizē rajona komjaunatnes komiteja kopīgi ar rajona kara komisariātu. Konkurss var piedalīties visi jauniešiem kuri ir komjaunieši un kuri skolā militārajā apmācībā atzīme nebija zemāka par «četri».

Otrā kārtā notiek Rīgā. To organizē Latvijas komjaunatnes CK kopā ar republikānisko kara komisariātu.

Soruden no Preiļu rajona ar komjaunatnes ceļazīmēm Latvijas komjaunatnes šefības karaspēka daļās, kuras atrodas Baltijas republikās, dienestā dosies seši jaunieši.

Konkurss turpināsies pavasarī pirms kārtējā jauniešu iesaukuma dienestā.

A. STAUZS

komjaunatnes rajona komitejas pirmais sekretārs

Jaunatgūtajos svētkos

18. novembrī — Latvijas Republikas proklamēšanas dienā — visi ceļi veda uz Rīgu — uz Komjaunatnes krastmalu, kur notika tautas manifestācija.

Ir pienācis brīdis, kad atkal dīrkstam brīvi svinēt latviešiem šos tik dārgos svētkus. Brīvi pulcēties zem sarkanbaltsarkanajiem karogiem, lai pēc 700 gadu ilgās nebrīves atcerētos ar asinīm izcīnīto brīvības dienu — 1918. gada 18. novembrī. Kā jau svētku dienā, arī Livānos

vietām bija redzami izkārti sarkanbaltsarkanie karogi, tikai, diemzēl, vēl pamaz.

Svētku rītā uz veco pilsētas parku Livānu — Preiļu ceļa malā gāja livānieši ar ziediem rokās. Te pie iznīcinātā Livānu atbrīvošanas pieminekļa pamatnes paliekām tika nolikti ziedi, aizdegta svecītes, nodziedātas dziesmas (attēlā).

Kā svecīšu liesmas cilvēku sirdīs blāzmoja gaišas domas, svētku noskaņojums.

L. VIKSNAS teksts un foto

Kā lai mēs konkurējam?

31. oktobrī laikrakstā bija publicēts A. Pūpola raksts «Pārmetumi nevietā» — par agrofirma «Sarkanais Oktobris» palīgsaimniecības ražošanas attīstību. Neapstrīdēšu autoru, esmu nekompetents čipsu, siera, desu ražošanā, bet par izejvielu vērtību, ko agrofirma izmanto maizes ražošanā, kā arī par maizes cenu gribētu parunāt.

Lai lasītājiem būtu skaidrs, salīdzināšanai pastāstīšu par visiem maizes ražotājiem mūsu rajonā.

Maizes kombinātā ietilpst Aglonas un Livānu maizes ceptuves, kas katru dienu pēc valsts cenām saražo aptuveni 25 tonnas maizes un maizes izstrādājumu. Uzņēmums pilnībā tiek apgādāts ar izejvielām pēc valsts cenām, tāpēc patstāvīgi noteikt cenas savai produkcijai tam nav tiesību.

Bez tam rajonā maizi cep divos kolhozos: «Rožupē» un «Jersikā». «Rožupe» diennakti izcep aptuveni vienu tonnu maizes, mehanizēta tikai viena operācija — mīklas sagatavošana. Maize tiek gatavota pēc senajām receptēm un tehnoloģijas. Lai varētu nodrošināt maizes stabilitu kvalitāti, to cenšas cept tikai no pašražotajiem miltiem. Maizi pārdod par 80 kapeikām kilogramā.

«Jersikā» cep pavisam nelielu daudzumu maizes, apmēram 300 kilogramus diennakti. Gandrīz viss tiek darīts pusamatnieciskā līmenī — mīklu raudzē koka ballās, ražošana pamatojas uz vecmāmiņu maizes cepšanas pamēnieniem. Tās vērtība atbilst ražošanas izmaksām — rublis par kilogramu.

Manuprāt, kad maize tiek cepta pēc vecām tautas metodēm un tehnoloģijas, cenas nav paaugstinātas un kolhozi, no tā milzīgu peļņu neiegūst.

Cits jautājums — agrofirma. Te viss notiek ar plašu vērienu. Daudzas iekārtas ir labākas, salīdzinot ar maizes kombināta iekārtām, gandrīz visas operācijas ir mehanizētas. Visas iekārtas, automašīna maizes pārvadāšanai, konteineri ir iepirkti par valsts cenām.

Arī milti tiek saņemti par valsts cenām, pie tam pat netiek plānots perspektīvā izmantot pašu ražotos miltus. «Mums izdevīgāk saņemt gatavus miltus, bet savus graudus pārdot valstij.» — uzskata firmas vadītāji. «Līdz tam laikam, kamēr mūsu maizi pērk par 1 rubli 20 kapeikām, mēs to pārdosim par tādu cenu».

Biedrs A. Pūpols pareizi saka — jo vairāk rajonā būs maizes ražotāju, jo lielāka būs konkurence, jo labāk tas būs patērētājiem — rajona iedzīvotājiem.

Atgriezoties pie publicētā

Bet, atvainojiet, kā mēs varam konkurēt ar jums? Mēs taču ne varam pārtraukt cept maizi par 20 — 22 kapeikām un pāriet tikai uz saldskābās maizes ražošanu (pagaidām esam apguvuši tikai vienu šķirni — «Rūjienas maizi», kas maksā 44 kapeikas). Mūsu jaudas gandrīz simtprocentīgi aizņem pasūtījumi formas maizei un maizes izstrādājumiem, un mēs ne varam stipri palielināt saldskābās maizes ražošanu.

Varbūt cienījamais agrofirma vadītājs biedrs R. Kavinskis, kurš ļoti rūpējas par rajona iedzīvotājiem, spētu izdarīt labu darbu — ceptu maizi un maizes izstrādājumus tikai agrofirmai ļaudīm (un nekam vairāk) visā sortimentā (gan baltmaizi par 22 kapeikām, gan formas maizi par 20 papeikām), bet mēs patentsimies patērētājiem cept vairāk iecienīto «Rūjienas maizi»? Lūk, tās arī būs rūpes par iedzīvotājiem.

Pagaidām, pēc manām domām, agrofirma cenšas pirmām kārtām iegūt pēc iespējas lielāku peļņu.

Kas sagaidāms, ja mums iedos pilnu brīvību? Vai tas nozīmē, ka arī mums jāiet mūsu slavenās agrofirma «Sarkanais Oktobris» pēdās?

V. KARJAKINS, maizes kombināta direktors

PĒTERIS ZEILE,
profesors, filozofijas zinātņu doktors

Latgale vēstures un tagadnes dimensijās

(1. turpinājums.)

Taču tiek noklusēts Latgales pārstāvju pirmais kongress, kas Rēzeknē notika jau 1917. gada 21. — 28. aprīlī (piedalījās 283 delegāti un viesi), kurā ar absolūtu balsu vairākumu tika nolēmts atdalīties no Vitebskas guberņas un apvienoties ar pārējo Latviju. Būtībā pirmā kongresa lēmumi kļuva par politiski tiesisko pamatu visu Latvijas etnisko novadu integrācijai Latvijas Republikā. Vienu faktu izbīdīšana priekšplānā, citu noklusēšana notiek atbilstoši iecerētajai izdevuma koncepcijai, kas ne vienmēr atbilst vēstures patiesajām realitātēm.

Nepretendējot uz Latgales vēstures «konspektu», vai līdzšinējo «balto plankumu» pilnīgu aizpildi, kaut daļēji lūkosim īstenot pieticīgāku uzdevumu. Iezīmējot pašas būtiskākās vēsturiskās norises horizontālā līmenī, pacentīsimies noskaidrot, kādi vertikālā šķēsgriezuma procesi noteikuši Latgales likteņus un kādā mērā tie (tiešākā vai pastarpinātā veidā) integrējušies tagadnē.

Vēsturiskā skatījumā Latgale — visa Latvija uz austrumiem un ziemeļiem no Daugavas apvienoti līdz Lielvārdes — Cēsu līnijai rietumos (aiz kuras bija lībiešu apdzīvotā teritorija). Agrīnā feodālisma latgaļu apdzīvojuši (pamišus ar slāviem) Pitalovas (Pietālavas) un Drisas — Polockas virziena apvidu, runājuši vairākās izloksnēs.¹

Indriķa hronikā latgaļi — lielākā latviešu cilts, saukti Lethi jeb Lettigalli. Pirmoreiz hronists Indriķis viņus piemin kā «latvjus, kas īsteni saucas latgaļi» (Lethi qui proprie dicuntur Lethigalli). Ar 1209. gadu cilts piederības apzīmējuma «Lethigalli» vietā sastopami tikai tādi nosaukumi kā Letthi, Letti (bieži lietoti salīdzinošā nozīmē — lībieši un latvieši — Lyvones et Letti). Tādējādi senā Latgale devusi vārdu latviešiem, vēlākajai Latvijai. Atšķirība no citām ciltīm (sēļiem, kuršiem, zemgaļiem) latgaļi, latgaliēši izveido latviešu vārda pamatsakni.

9. — 11. gs. latgaļiem bijuši visai izvērsti tirdzniecības sakari ar krieviem, vāciešiem, skandināviem. Taču kaimiņu iespāidī nav spējuši kaut cik būtiski ietekmēt ne latgaļu etniskumu, ne īpatnējās kultūras kompleksa suverenitāti. Pēc arheoloģu un etnogrāfu liecinājumiem, latgaļu kultūra, salīdzinot ar citu cilšu kultūru, bijusi patstāvīgāka un savā ziņā — konservatīvāka. Sveši iespāidī ir epizodiski, slāvu un skandināvu iespāidī pakļauti organiskam sakausējumam ar latgaļu stilu. Tas redzams aprocēs ar zvēru galvām, dažu saktu paveidos, kaula riņķos un dažos citos darinājumos.² Latgaļu kultūra ietekmēja igauņu, krievu, lībju kultūru, sevišķi Straupes un Aizkraukles novados, kur bija etnisko cilšu robezsakarēs punkti. Latgaļu visai sazarotā kultūra ziedu laikus sasniedza dzelzs laikmeta otrajā posmā. Zeme, izņemot purvus un lielos mežus, bija jau apdzīvota un apstrādāta. Jau 8. gadsimtā bijuši attīstīta valsts dzīve ar cietokšņiem un pilsētām, valdniekiem un karaspēkiem. Tika uzceltas ap 150 pils, izvērās sociālās un politiskās varas organizācijas veidošana, kas īstenojās Jersikas un Tālavas senvalstīs. «Pilskalnos un kapu vietās izraktās mantas norāda uz latvju toreizējo pārticību un diezgan augsto kultūras stāvokli, no kura spilgti atšķiras Krievijas zemēs atrastās mantas.»³

Ķēniņa Visvalža, kas bija jau pieņēmis bizantisko kristietību un atradās Polockas dižkunigaiša protekcijā, valsti sagrāva arī

kristieši — vācu bruņinieki. Ir ziņas, ka te pastāvējusi kirilicas rakstība. Vācu iebrucēji nodedzināja Visvalža pili ar bibliotēku un dokumentiem, baznīcas, izlaupa visu, pat baznīcu zvanus, svētbildes, priesteru apģērbu. Ķēniņieni ar visām galma dāmām aizved kā gūsteknes uz Rīgu. Visvaldis, pazaudējis visu, no pretējā Daugavas krasta raugoties uz Jersikas drupām, rūgti apraud savu un savas tautas likteni...

Sai progresējošajai latgaļu attīstībai svīturu pārvilka vācu iebrukums. Feodāļu vara, kristīgā ticība drupināja, nomāca latgaļu materiālo kultūru un garīgās kultūras aizsākumus, lauzā ilgstoši veidotās tautas tradīcijas un dzīves kārtību. 1209. gadā Autīnes latgaļi un lībieši sacēlās pret vācu bruņiniekiem, kuri šo varonīgi izmisīgo akciju nežēlīgi apspīdēja. 1214. gads tiek minēts kā krustnešu uzvaras gads pār pakļautajiem latgaļiem. Pret «iekšējiem ienaidniekiem» tiek uzceltas piecas pils — cietokšņi. Taču pilnīga latgaļu pakļaušana noslēdzās līdz ar sestās — Ludzas pils uzcelšanu 1399. gadā «uz pašām krievu robežām», kas bija pavērsta pret «ārēju ienaidnieku». 15. gadsimta Latgalē un kopumā visā Baltijā vāci bija stingri nostiprinājušies un pārvaldīja visas te dzīvojošo cilšu teritorijas.

Krievija, nokratījusi tatāru jūgu, sāka mest skatienu uz Baltijas pusi, bet Polija, plevienojusi sev Lietuvu, izstiepa rokas pēc vilinošās bruņinieku un biskapu valstīnās ziemeļos. Sākās ilgstošu karu virtene, kuru gaitā Polija iekaro Vidzemi un kā lēnu valsti pakļauj Kurzemi. Savukārt, 1562. gadā zviedru karalis Gustavs Adolfs sakauja Poliju, un, noslēdzot mieru, Polijai tiek atstāta Livonijas austrumu daļa aiz Alviekstes, kas tiek nosaukta par poļu Vidzemi (Inflanty Polskie).

Latgale poļu varā atradās 210 gadus — līdz Polijas pirmajai dalīšanai 1772. gadā, kad Latgali plevienoja Krievijas impērijai. Par Latgales etniskajām un kultūras problēmām oficiālās virstnes galvu nelauzīja. Tā tika mētā kā spēļu kauliņš pašpalāviņu un azarta pārņemtu spēlmaņu rokās. Sākumā Latgali plevienoja Pleskavas guberņai un nosauca par «Daugavas provinci». Vēlāk Latgali sadalīja trījos apriņķos — Rēzeknes, Daugavpils un Ludzas. Laiks gāja un Latgales mehāniskā «mētāšana uz austrumu pusi», «atvienošana» un «plevienošana» turpinājās. Kad 1778. gadā carisms iedibināja īpašu Polockas vietniecību, tajā iekļāva arī Latgali. Kopš 1802. gada Latgale tika piedalīta Baltkrievijai, Vitebskas guberņai un tās sastāvā atradās līdz 1917. gadam. Latgales ilgās nošķirtības dēļ latviešu nācījas kopumā (ieskaitot latgaliēšus) konsolidācija varēja aizsākties tikai latgaļu pirmās atmodas laikā (1904. — 1917. g.), bet īsti noritēja Latvijas Republikas ietvaros. Taču gribas apgalvot, ka stalinisms un neostalinisms nav ļāvis šim procesam noritēt normāli un tāpēc šis process turpinās pašreizējās demokrātijas un pārbūves apstākļos.

Tādi ir galvenie vēsturiskie meti hronoloģiski horizontālā skatījumā.

1) M. Bukss savā grāmatā «Latgaļu valūdas un tautas izplateības problēmas» uzrāda vairākus simtus latviski — latgalisku vietu vārdu šajos novados — aiz tagadējās Latvijas PSR robežas.

2) Latviešu konversācijas vārdnīca, 20294. sleja.

3) Freudenfelds K. Isa latvju literatūras vēsture. R., 1928., 7. lpp. (Turpinājums sekos.)

Konsultē jurists

Noteiktas jaunas valsts nodevas

PSRS Ministru Padome ar 1989. gada 25. oktobra 894. lēmumu noteikusi jaunas paaugstinātas valsts nodevas, kuras jānomaksā, iesniedzot tiesā prasības pieteikumus.

Līdz 100 rubļu prasībai ir jānomaksā valsts nodeva 5 rubļi. No 100 rubļiem līdz 500 rubļiem ir jānomaksā 6 procenti no prasības summas. Virs 500 rubļiem līdz 1 000 rubļiem ir jānomaksā valsts nodeva 8 procenti no prasības summas. Bet virs 1000 rubļiem ir jānomaksā valsts nodeva 10 procenti no prasības summas.

Par laulības šķiršanu jānomaksā valsts nodeva 30 rubļi

līdzšinējo 10 rubļu vietā.

Par atkārtotās laulības šķiršanu ir jāmaksā 50 rubļi. Pie tam, reģistrējot laulības šķiršanu civiltāvokļa aktu registrācijas nodaļā, vēl būs jānomaksā no 200 līdz 300 rubļiem, ja viens no laulātiem sastāv atkārtotā laulībā.

Ja vienlaikus ar laulības šķiršanu ir celta prasība arī par mantas sadali, tad jāmaksā vēl papildus valsts nodeva atkarībā no prasības summas, kas pa lielāku daļu būs 10 procentu apmērā no izprasāmās mantas vērtības.

Par visām pārējām nemantiskām prasībām, tajā skaitā —

izlikšanu no dzīvokļa un juridisku fakti konstatēšanu, būs jāmaksā valsts nodeva 10 rubļi.

Par atkārtotu spriedumu norakstu izsniegšanu kā krimināllietās, tā arī civilīetās, kā arī citu tiesas lēmumu izsniegšanu jānomaksā valsts nodeva 3 rubļi un bez tam vēl 60 kapeikas par katru izgatavoto lappusi.

Šis nosacījums sekmēs saudzīgu attieksmi pret izsniegtiem dokumentiem.

Iepriekšminētais lēmums par valsts nodevām ir stājies spēkā ar tā pieņemšanas brīdi.

Reizē ar nodevu apmēru grozīšanu tiesās ir grozītas valsts nodevas, kārtējot dažādus jautājumus valsts notariātā un civiltāvokļa aktu registrācijas nodaļā.

J. SVIKLINS,

tiesas priekšsēdētājs

Sī PUSE mūsu uztverē vienmēr asociējas ar Silajāņu keramiku. Ar nu jau izbijušo seno godību. Geogrāfiskais jēdziens ir palicis vien tautas mākslas vēsturē kā keramikas novirziena raksturotājs. Kas būtu raksturīgs Silajāņiem šodien?

Manuprāt, jebkurš iebrucējs atcerēsies ciematu ar tikai tam raksturīgām koka skulptūrām, savdabīgajiem ceļa rādītājiem un ielu nosaukumiem. Un neviens rodas jautājums: kas ir to autors?

Tie ir Pēteris Sparāna—Pūdža darināti. Meistars nāk no laukiem, no zemniekiem raksturīgās darbīgās vides, kur tautas māksla vēl ir dzīva nepieciešamība. Viņa dzimtā vieta — Aizkalnes pagasta II Pūdži. Škaisti ir novada pakalni, kur saule un vēji staigā, kur paveras plašas tāles ar neskaitāmajām birzīm un pļavu ielokiem. Šo skaistumu diendienā vēroja mazais ganiņš. Kad tika pabeigta Jaunzeme pamatskolas trīs klases, nācās darīt visus lauku darbus, kā jau zemnieku mājās tas ierasts.

Pēc dienesla armijā jauneklis izmēģināja savus spēkus Zetas pagasta jaunsaimniecībā. Bet tad — 1949. gads. Pēteris izmācījās par traktoristu, bet ar 1953. gadu viņš strādāja par mehāniķi, tas ir, traktoristu brigadieru.

Sākot ar 1961. gadu, turpmākā Sparāna dzīve saistās ar Silajāņiem. Līdz pat 1983. gadam viņš veica fermu mehāniķa pienākumus, bet tad kļuva par Suvorova kolhoza saimniecības pārziņi. Dēls iet tēva pēdās: arī strādā par fermu mehāniķi. Meita audzina Pētera mazmeitu. Viņš dzīvo viens ar bērniem, jo sieva jau mirusi.

Tāds būtu isā uzskaitījums Pētera Sparāna—Pūdža darba mūžs, ja vien nebūtu šīs viņa aizraušanās ar koka tēlniecību. Ar koku viņš strādā jau divdesmit gadus, bet nopietnāk tam pievērsās tieši pēdējos desmit gados.

Katram kokam piemīt sava neizsakāma burvība. It sevišķi jauks ir priedes koks — lielām, platām šķiedrām, kad pieliek pie deguna

— smaržo. Bet cik skaisti kokus raksturo tautas dziesmas. Piemēram:

Mazs bij tēva novadiņš,
Bet diženi turējās:
Visi mazi kadīķi
Zied sudraba ziedīņiem.

Vai arī:
Kalnā auga ozoliņš
Kā mērens muižinieks:
Vara sakne, zelta zari
Sudrabiņa lapiņām.

Kokgriezumos figūras izmēriem nav nozīmes, svarīgi, lai būtu patiesi griezti, tas ir, lai izmēri atbilstu materiālam un pašai iecerei... Un nevaļag atdarināt dabu, bet iztulkot viņas plastisko saturu. Ar savu neizsīkstošo fantāziju viņš no zariņiem klūčiem ir radījis skulptūru sēriju, kas tagad rotā ciematu.

Silajāņu meistars

Tie ir mākslas darbi, kas reizē liek atcerēties mūsu tautas smago vēsturi.

Gadi rit, un tikai ar laiku kļūst redzams, cik maz vienā mūžā var padarīt. Ne jau viss no kādreiz iecerētā piepildījies. Taču nodarbošanās ar koka tēlniecību Sparānam vienmēr ir sagādājusi prieku, sniegusi lielu apmierinājumu. Katrā skulptūrā — gan lielā, gan mazā, gan veiksmīgā, gan neveiksmīgā — ieguldīts saspringts darbs, garīgs un fizisks. Ir sagādāts veselais kalns blūku, dažādu klūču un sakņu, kuriem vēl gribētos iedot otru mūžu.

Jūlijs Madernieks savā laikā sacīja: «Talanti dzimst klusībā un izlaužas atklātības gaismā tikai pēc pirmiem spēcīgiem asnu dziņumiem, kurus apbrīnot un cildināt sāk tuvākā apkaime». Silajāņos Sparānu pazīst. Bet tālāk? Preiļos? Vai nebūtu pienācis laiks padomāt par meistara darinājumu pieejamību atklātībai?

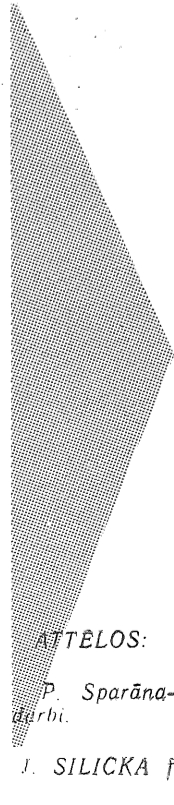
Mākslinieks, tāpat kā koks, dzīvojošos spēkus sūc savā zemē un

tautas dzīvē. Jo dziļākas viņa saknes, jo spēcīgāka māksla. Viņam jānodina un jāuztur cilvēkos mīlestība uz dzīvi, uz dabu, jāpalīdz saskatīt savu laimi citu cilvēku taimē.

Kas cilvēku dzen tiekties pēc mākslas? Katrs uz šo jautājumu atbildēs savādāk. Pēteris Sparāns — Pūdžs atbild ar saviem darbiem. Nerunāsīm par to, ko māksla spēj dot pašam cilvēkam, kurš ar to nodarbojas. Bet katrs tāds tautas mākslas meistars savu līdzcīvēku vidū taču ir arī pirmais profesionālais mākslas saprāts un tālākšaidrotājs. Tas, kurš pats būs ar savām rokām veidojis kādu darbu, citādām acīm skatīsies arī uz profesionālo mākslu.

Dažas skulptūras ir atradušas mājuviete skolas pagalmā. Mazo skaitlīgu attieksme ir ļoti aktīva un palieša. Un vai viņu prieks nav arī meistara prieks?

V. ROMANOVSKIS

ATELOS:

P. Sparāna—Pūdža darbi.

J. SILICKA foto

Aiz kadra skan klusa šūpla dziesma. Uz pelēku, bargā vēja locītu vītola zaru fona atauts sarkans, it kā asiņu pielietis vārds

«KOMISĀRE».

Pirmizrādes priekšvakarā filmas scenārija autors un režisors Aleksandrs Askoldovs deva interviju Centrālajai televīzijai: — Esmu jaimīgs, — viņš teica, — ka mūsu filmu maskavieši pirmo reizi skatīsies kinoteātrī «Hudožestvennij», jo tas ir manas bērnišķas kinoteātris. Labi atceros 1938. gadu, rādīja Disneja filmu «Trīs sivēntiņi», bet es sēdēju skatītāju zālē, ar asaru kamolu kaklā, jo nesen bija arestēts mans tēvs...

«Komisāre» — pirmā un vienīgā A. Askoldova filma. Uzņemta pēc V. Grosmana stāsta «Berdičevas pilsētā» motīviem. Pēc tās uzņemšanas autoram bija liegta iespēja filmēt, un viņš strādāja par teātra režisoru, veidoja izrādes estrādei. Kinematogrāfa bijušie priekšnieki un pat kolēģi apvainoja viņu pretpadomju, antirevolucionāros uzskatos. Bet filma izdzīvoja, izturēja un atgriezās pie padomju skatītājiem, ar triumfu tika uzņemta starptautiskajos kinofestivālos ASV, Kanādā, Brazīlijā, Austrālijā. Uzreiz četras balvas tā saņēma šī gada februārī starptautiskajā kinofestivālā Rietumberlīnē.

Kas veicināja filmas veiksmi? Kāpēc tā, spriežot pēc nosaukuma, manāmi tāla no mūsdienu kapitālisma pasaules realitātes, tomēr tur tika uzņemta ar neviltoju entuziasmu? No kā, visbeidzot, nobijās mūsu kinematogrāfa ierēdņi, kuri gandrīz uz divdesmit gadiem novietoja filmu plauktā?

Dažos vārdos varētu atbildēt tā: filma «Komisāre» ir ar dziļu humānisma jēgu, kas cilvēkiem ir sprotama neatkarīgi no ideoloģijas un šķiras piederības. Pēc pirmā skata sadzīviska novele par neparastu situāciju, kā-

dā nokļūst sarkanarmiešu pulka komisāre Klauđija Vavilova, izaug līdz filozofiska mēroga līdzībai par cilvēku siržu radniecību, neskatoties uz sociālo pretrunu un nacionālo aizspriedumu smagumu.

Ukraina, pilsoņu karš. Komisāre Klauđija Vavilova, bargā sievietē, kas it kā radīta nēsāt smagus zābakus un vilkt mugurā

Filmas varoņu visaugstākā tikumiskā būtība īpaši tiek parādīta kritiskā brīdī, kad kļūst zināms, ka sarkanarmiešu vienībai uz laiku pilsēta jāatstāj un to ieņem baltie. Gan Vavilova, gan ģimene, kurā viņa apmetusies, saprot, kādas tam var būt sekas. Bet Jefims Magazanniks stingri un nepiekāpiģi paziņo: «Dzīvoši pie mums kā dzīvoji.

no V. Višņevska «Optimistiskās traģēdijas» komisāres laikiem. Viņi it kā no jauna atklāja aizmirstu patiesību, ka cilvēks vienmēr ir cilvēks — pat revolūcijas un sociālo satricinājumu laikā. Viņā ir gan launais un labais, gan mīlestība un naids, klūdas un apskaidrojumi. Visbeidzot, ka cilvēks ir no miesas.

Vēl jo vairāk sievietē, ar viņas unikālo dabas dāvanu — dzīvības nesējas dāvanu. «Ja sievietē apģērbj ādas bikses, tas nenozīmē, ka viņa kļūst par vīrieti,» saka Jefims Magazanniks. Arī paši mēs ievērojam, kā bargā un nepielūdzamā Vavilova, kura tikko piesprieda nāves sodu karavīram, jo viņš pārkāpa zvērestu, acīmredzami pārvēršas, kad runā par viņas «interesanto stāvokli». Uz pulka komandiera rupjo joku (šo epizodisko lomū spīdoši spēlēja Vasilijs Suckšins) viņa klusi, bet noteikti atbild: «Izbeidz šo mazošanos».

Klauđijas Vavilovas loma Nonnas Mordjukovas izpildījumā ir bez jebkādiem ārējiem efektiem. Tieši otrādi, viņas varone ir statiska, skopa vārds, un tikai vienu reizi viņas lūpās pavīd smaids. Tā vispār ir viena no spēcīgākajām ainām filmā. Slikti apgaismotā pagrabā, kur ģimene izvietojušies, sargājoties no artillerijas apšaudes, skanot «freileksam», sākas deģa. Pirmais uznāk Jefims, līdzī aicinot pārējos. Pa visu ekrānu, nomainot vienu otru, tikai rokas — pieaugušo un bērnu, kas lokās mūzikas ritmā. Sajā deģā ir izteikts viss: izaicinājums liktenim, neizmēlamas dzīves alkas, cerības uz labāku nākotni. Komisāres seja kļūst gaišāka, jo deģas valoda ir internacionāla un tai nav vajadzīgs tulkojums. «Nākat pie mums, tante Klava,» sauc Vavilovu vecākā meitene.

Liela aktiera veiksmē ir Rolana Bikova darbs. Viņa atveidotais Jefims Magazanniks sevī ie-

tver gan sulīgu humoru, gan saprātīgas skumjas. Dažbrīd viņš izskatās smieklīgs un neveikls, bet nekad — nožēlojams. Ar savu dzīvespriecīgo temperamentu viņš aizrauj citus, vieš cerības, ka «viss nokārtosies». Viņš sapņo par to dienu, kad varēs iziet no mitrajem pagrabiem, aizmirst par pazemojošajām nometniskajām grūtībām, kas aizliedz ebrejiem dzīvot tur, kur viņi vēlas, sapņo par vispasaules Internacionāles uzvaru. Viņa vārds ir daudz bērnišķīgā, naivi aizkūstinošā, kas liekas neizpildāmā šajā drūmajā apkārtējā vidē. «Mums nav vajadzīgas tavas pasakas, Jefim,» saka viņam Vavilova, «cilvēkiem vajadzīga taisnība, un tāda taisnība, lai par to varētu atdot dzīvību.» «Bet kad tad dzīvot?» vientiesīgi jautā Jefims.

Viens no spilgtākajiem iespaidiem par filmu — tās izteiksmes līdzekļi, bagātā kinematogrāfiskā valoda. Pat šodien, pēc diviem gadiem desmitiem, tā satic ar savu svaigumu un jaunā izjūtām. Pateicoties operatora, mākslinieka, un, protams, režisora lieliskajam darbam, skatītāju acu priekšā veidojas Revolūcijas tēls — nežēlīgs un cēls vienlaicīgi. Tajā cieši savijas asinainie sviedri un cēla dzeja, cietsirdība un smalks lirisms. Mums netiek rādītas brašas kaujas, vispār viss, kas saistīts ar Pilsonu karu. Tas eksistē it kā aizmugures ainas — Klauđijas Vavilovas atmiņas, viņas ar sāpi apžilbinātāja apziņa.

Mūsu filmu, — teica A. Askoldovs, — nevar uzskatīt tikai kā filmu par revolūciju, tikai par krieviem vai ebrejiem. Tā ir filma par cilvēka pašcieņu, par viņa tiesībām izvēlēties. «Komisāre» — tā ir, ja tā varētu teikt, atzīšanās mīlestībā cilvēkiem.

N. ROMANOVIČA

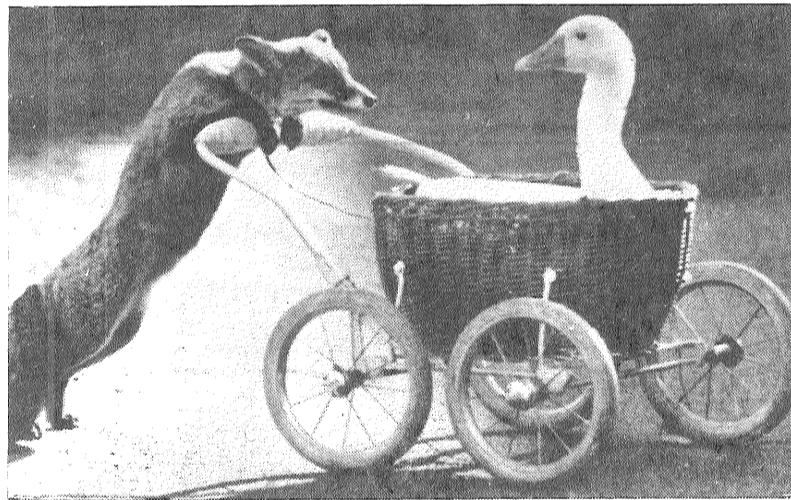
Satriecoša

Par filmu „Komisāre“

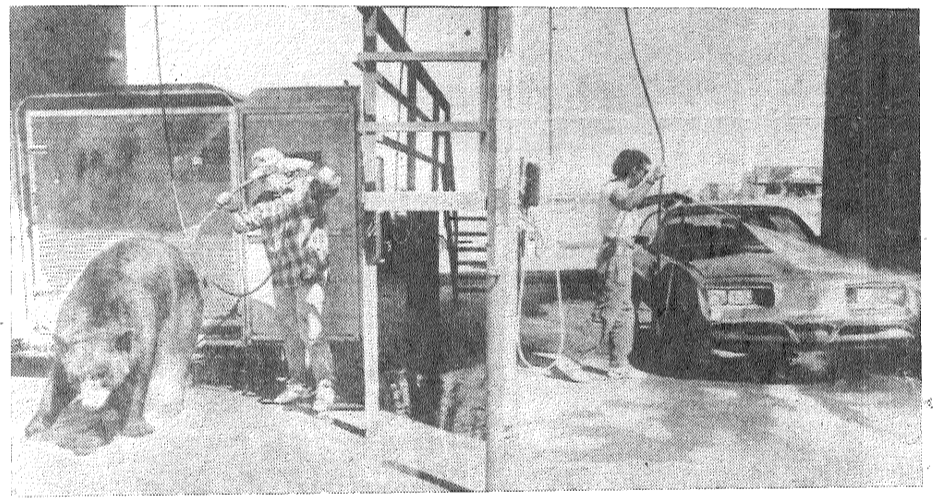
savā patiesībā

rupjo šineli, izrādās, ir mātes cerībās. (Vai tikai tas nerādīja apjukumu augstajās kinoinstancēs, kuri bija pieraduši sievieti revolūcijā redzēt kā bezdzimtas radījumu — «kaujas vienību» un neko vairāk?) Lai dzemdības noritētu normālos apstākļos, viņu norīko dzīvot pie skārdnieka ebreja Jefima Magazannika. Sajā nabadzīgajā ģimenē, kur ir seši bērni, bargās komisāres — «Vavilova madāmas», kā to sākumā dēvē Jefims un viņa sieva Marija, ienākšana tiek uzņemta kā nenovēršama, bet ļoti apgrūtinotā jaunās un tik nesaprotamās varaš pavēle. Taču pakāpeniski «madāma» kļūst par «biedri», izkūst ledus siena, kas atsvēšināja šos cilvēkus, tā vietā stājas saprašana, līdzjūtība, bet vēlāk arī patiesas simpātijas vienam pret otru. Pieņēmusi ilgās un smagās dzemdības, galīgi nogurusi Marija parādās uz lievena ar laimīgu smaidu: «Mums piedzima puika!»

Viss! Un mēs kļūstam par lieciniekiem izmisuma pilnai iekšējai cīņai, kas notiek sievietes sirdī, kura ir izjutusi vislielākās mātes mīlestības jūtas. Cīņa starp mīlestību pret mazo radību, kuram viņa devusi dzīvību, savai asinlāsītei, vienīgajai atmiņai par dārgu cilvēku, kurš kritis kaujā, un pienākuma jūtām pret cilvēkiem, kuri viņas dēļ darijušit tik daudz. Komisāre Vavilova pieņem lēmumu: viņa pārģērbjas sarkanarmieša formas tērpā, paņem revolveri un, pamezdama bērnu gultiņā, steidzas panākt aizejošo sarkanarmiešu vienību. Iet aizstāvēt revolūciju! «Klavka, kurp tu?» jau pavisam radniecīgi pakal nokliedz Jefims. Protams, nekad agrāk nebija gadījies redzēt tādus komisārus. Uz ekrāniem. Vai viņi bija dzīvē? Iespējams. Un neapšaubāms filmas veidotāju nopelns ir tas, ka viņi spēja sagraut noteiktu stereotipu, kas bija veidojies vēl

Ne katram cilvēkam, laikam, izdodas profesionāli nomazgāt automašīnu. Vēl jo vairāk, ne katrs spēj saņemt gandrīz 400 kilogramus smagu lāci... Secinājums: katram ir jādara savs darbs kā to veic šie Kolorado štata ledzīvotāji.

VFR. Aizkustinošās rūpes... TASS fotohronika

TV VIĻŅA

Sestdienā, 25. novembrī.
9.00 — Ziņas, 9.15 — Dokumentālā filma, 10.00 — TV — skolēniem. Runāsim angļiski, 10.20 — TV — skolēniem. Runāsim franciski, 10.40 — Veselība, 11.10 — Viļņas rakstis, 11.40 — Koncertfilma, 12.00 — Nedēļas panorāma (krievu val.), 12.30 — N. Dumbadze. «Helāda», Suhumi Drāmas teātra izrāde, 13.30 — Dokumentālā filma, 13.45 — Filma bērniem «Oceola», 15.20 — Nebaidieties būt divains. Jaunatne spriež par atturību, 15.35 — Senās mūzikas koncerts, 16.15 — Par liecinieku aicinā vēsturī, 16.55 — Fotogrāfijas, 17.15 — Miniportrets, Brāļi Orentasi, 17.30 — Alma māte, 18.00 — L. Abarjusa radošais vakars, 18.55 — Reklāma, 19.00 — Ziņas, 19.05 — Dienas ziņas (krievu val.), 19.10 — Veidotāju portreti. Baznīckungs R. Mikutavičs, 20.00 — Koncerts. Rudens intermeco, 20.30 — «Labu nakti, mazuli!», 21.00 — «Panorāma», 21.35 — Filmizrādes pirmizrāde. F. Dosto-

jevskis. «Stepaničevas sādza un tās iemītnieki». Pārtraukumā — ziņas, 23.50 — Mākslas filma «Samītie ziedi».

Svētdiena, 26. novembrī.
9.00 — Ziņas, 9.15 — Reliģisks raidījums, 9.35 — Muzikāli publicistisks raidījums «Svētdienas rītā». Raidījums no Kauņas, 11.35 — Mūsu valoda, 12.05 — Dokumentālā filma, 12.55 — Reklāma, 13.00 — Svētdienas mūzika. Maskavas Valsts filharmonijas ansambļa «Senās mūzikas akadēmija» koncerts, 13.40 — Multiplikācijas filma, 13.55 — Kino pasauļē, 14.55 — Reklāma, 15.00 — Nedēļas panorāma (poļu val.), 15.30 — Koncerts bērniem, 15.55 — Mākslas filma «Fantastiska tantīna», 1. un 2. sērija, 17.35 — Laikmetu griezos, 18.20 — Dokumentālā filma «Moldāvu stikls», 18.30 — Muzikālais video, 19.05 — Ziņas, 19.10 — Dienas ziņas (krievu val.), 19.15 — Labirints, 20.00 — V. Mikolaitisa-Putinasa dzeju lasa M. Mironinaite, 20.15 — Koncertfilma, 20.30 — «Labu nakti, mazuli!», 21.00 — «Panorāma», 21.35 — «Kultūras vēsture», Konstantīns Širvidas, 22.20 — Koncerts, 23.10 — Mūzika un dzeja.

Šī gada 17. novembrī izgājusi no mājām Preiļu ciema «Barišos» un nāv atgriezusies Monika Antonam. ZNOTIŅA, dzimusi 1930. gadā. Pazīmes: augums 1,70 m, ģērbusies sūnu zaļas krāsas mētelī, melnos gumijas zābakos.

Personas, kurām zināma M. Znotiņas atrašanās vieta, lūdzam ziņot uz dzīves vietu vai zvanīt: Preiļi 22173, 21792, 23115.

Kā negrib sirds ticēt, Ka cilvēks var tā — No gaišas dienas Aiziet mūžībā.
(A. Skalbe)
Skumju brīdī esam kopā ar Antonu Ciganoviču, BRĀĻI smiltājā izvadot.
Līvānu gāzes saimniecības kolektīvs

Lai tēva mīla paliek dziļi sirdī Par avotu, kur mūžam spēku smelt.
(J. Sudrabkalns)

Izsakām dziļu līdzjūtību Lilitai Butlerei, pavadot TĒTI smiltājā. Energokontroles Līvānu iecirkņa kolektīvs

Tek saulīte vakarā, Zelta starus rotādama, Aiziet mīļā māmuliņa, Bērniem labu vēlēdama.
(T. dz.)

Skumju brīdī esam kopā ar Jāni Bojāru, pavadot MATI smilšu kalniņā.
Upenieku mednieku kolektīvs

Redaktors P. PIZELIS

Reiz katram ir pēdējā taka, Kur aizejot skumjas nāk līdz.
(F. Bārda)

Izsakām līdzjūtību Janīnai Grebežai sakarā ar TEVA nāvi. Preiļu siera rūpnīcas kolektīvs

Ar bērniem, mazbērniem un padarītiem darbiem Tu paliec šai saulē un mūžībā.
(E. Vēveris)

Izsakām līdzjūtību Dainai, VECMAMIŅU smiltājā pavadot. Riebiņu deju kolektīvs

Un galu galā — kas ir mūžs? Viens dzīpars laika liktenpurā — Viens mirklis un jau vēsums pūš No neatgriežamības jūras.
(O. Vācietis)

Dalāties lielās bēdās ar darbabiedrēni Janīnu Skuteli, BRĀĻI pāragri zaudējot.
Dzeržinska kolhoza grāmatveži, ekonomisti

ZEMNIEKU SAIMNIECĪBAS, kurām bija pieteikti kokmateriāli, lūdzam nekavējoties saņemt mežniecības meža ciršanas orderus. Tuvākas ziņas pa tālruni 22738.

LEŅINA KAROGS

MŪSU ADRESE: 228250, Preiļi, Komjaunatnes ielā 1.

● REDAKCIJAS TĀLRUNI: redaktors — 22059, redaktora vietnieki — 22154, atbildīgā sekretāre — 21996, partijas dzīves un padomju celtniecības nodaļa — 21769, agrorūpnieciskā kompleksa, sporta, skolu un jaunatnes dzīves nodaļas — 21759, rūpniecības, celtniecības un kultūras nodaļas — 21985, foto korespondents — 22203, korektori, grāmatvedība, uzziņas par sludinājumiem — 22305.

Laikraksts iznāk otrdienās, ceturtdienās un sestdienās latviešu un krievu valodās. Iespiests Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības ražošanas apvienības Daugavpils tipogrāfijā (Daugavpils, Valkas ielā 1). Izdevniecība «Avīze» (Rīgā, K. Valdemāra ielā 105). Viena nos. iespiedloksne. Ofsetiespiedums. «Ленина Карогс» («Ленинское знамя»). Газета Прейльского районного комитета КП Латвии и районного Совета народных депутатов на латышском языке. Metiens 14 498 eksemplāru (latviešu valodā — 10 198 eks., krievu valodā — 4 300 eks.). Indekss 68169. Pas. 1469.